

KOMUNIKAT ZARZĄDU POLSKIEGO INSTYTUTU STUDIÓW NAD SZTUKĄ ŚWIATA Nr 12 (51) grudzień 2016 roku

KOMUNIKAT ZARZĄDU POLSKIEGO INSTYTUTU STUDIÓW NAD SZTUKĄ ŚWIATA

Nr 12 (51) grudzień 2016 roku

PROF. AVIGDOR POSEQ - IN MEMORIAM

Zarząd z żalem zawiadamia o śmierci w dniu 15 listopada 2016 roku profesora Avigdora Poseqa.

Urodzony w Krakowie w 1934 roku był wybitnym historykiem sztuki, związanym z Uniwersytetem Hebrajskim w Jerozolimie.

W jego dorobku obok publikacji na temat sztuki czasów renesansu i baroku znalazły się studia poświęcone twórczości artystów żydowskich pochodzących z Europy Środkowo-Wschodniej, w tym Chaima Soutine'a i Jacquesa Lipchitza.

Profesor uczestniczył w Pierwszym Kongresie Sztuki Żydowskiej w Polsce, który Instytut zorganizował w 2008 roku Kazimierzu Dolnym nad Wisłą.

Był ostatnim pochodzącym z Polski profesorem historii sztuki w Izraelu.

Zarząd

zaprasza na

SEMINARIUM SZTUKI ŻYDOWSKIEJ

z wykładem dr Renaty Piątkowskiej (MHŻP; PISnSS), *Józef Sandel i powojenne Żydowskie Towarzystwo Krzewienia Sztuk Pięknych* w dniu 3 grudnia 2016 o godz. 11 w siedzibie Instytutu.

SPRAWOZDANIE Z KONFERENCJI
SZTUKA POLSKA NA ZIEMIACH ZACHODNICH I PÓŁNOCNYCH
OD 1981 R. DO WSPÓŁCZESNOŚCI.
(WROCŁAW, 21-22. 11. 2016)

W dniach 21-22 listopada 2016 roku odbyła się w Muzeum Architektury konferencja *Sztuka polska na Ziemiach Zachodnich i Północnych od 1981 r. do współczesności*. Zorganizowana została przez Instytut Historii Sztuki Uniwersytetu Wrocławskiego – czyli prof. Annę Markowską i jej doktorantki: Reginę Kulik, Katarzynę Matuszczyk-Lu oraz Zośkę Reznik – oraz Polski Instytut Studiów nad Sztuką Świata. Była to druga część konferencji. Jej pierwsza edycja dotyczyła okresu wcześniejszego, lat 1945-1980. Chronologiczna cezura wskazywała na moment załamania się konsensusowego ułożenia z władzą, co zmieniło temat, formę oraz obieg sztuk wizualnych. Notabene, na rezultaty w dziedzinie architektury trzeba było poczekać dłużej, gdyż akurat w tej dziedzinie zmiany nie były już w latach 80. tak wyraźne.

Obie konferencje uznać należy za pionierskie, gdy chodzi o kompleksową i gruntowną, naukową refleksję o sztuce na tzw. Ziemiach Odzyskanych. Choć bowiem bieżące krytyczne monitorowanie-modelowanie sztuki owocowało w dobie PRL-u przeglądami typu Wystawa Plastyki Ziem Nadodrzańskich (1959), to naukowa refleksja historyczno-artystyczna skłaniała się raczej do uniwersalistycznych tez, pisanych z reguły z punktu widzenia Warszawy czy Krakowa. Metodę tę kontynuował nawet Piotr Piotrowski, najwybitniejszy znawca i metodolog powojennej sztuki Europy Środkowej, wpisując w taki model bliskich mu – z racji miejsca zamieszkania – artystów poznańskich. Proponując tzw. horyzontalną historię sztuki zdekonstruował więc raczej relacje między wielkimi zachodnimi centrami (Paryż, Nowy Jork) a Polską, wskazując na żywotność powiązań Warszawy, Krakowa czy Poznania z takimi ośrodkami jak m. in. Praga czy Budapeszt. W tym ujęciu Ziemie Zachodnie i Północne czekają więc dopiero na wdrożenie horyzontalnej metody Piotrowskiego, a przymiarką do tych działań były właśnie obie konferencje. Choć cezura stanu wojennego była graniczną datą dla całej Polski, celem obrad było m.in. przyjrzenie się czy i na ile specyfika Ziem Zachodnich i Północnych okazała się ważna dla sztuki także w okresie transformacji politycznej, po narodzinach III Rzeczypospolitej. Nie chodziło bynajmniej jedynie o oczywiste konstatacje, iż w dobie komunistycznego centralizmu peryferyjne ziemie zachodnie i północne traktowane były inaczej niż centralne, a wejście Polski do Unii Europejskiej i ułatwienia w podróżowaniu spowodowały, iż mieszkańcy Wrocławia czy Szczecina zainteresowani sztuką współczesną częściej wybierali się na wystawy do Berlina niż np. do Warszawy. Wejście do Unii (2004) zmieniło bowiem w istocie mapowanie kultury, zachęcając do jej transnarodowego badania.

Na dwudniowe obrady, oprócz wrocławian (reprezentujących Uniwersytet Wrocławski), przybyła liczna ekipa referentów z takich ośrodków jak Szczecin (Zachodniopomorski Uniwersytet Technologiczny w Szczecinie) i Gdańsk (Akademia Sztuk Pięknych). W sumie uczestniczyło aktywnie 33 badaczy, w tym reprezentanci (poza wymienionymi już instytucjami) takich placówek naukowych jak: Uniwersytet Łódzki, Politechnika Białostocka, poznański Uniwersytet Adama Mickiewicza, Katolicki Uniwersytet Lubelski, Akademia Pomorska w Słupsku oraz Uniwersytet Jagielloński. Dyskutanci zastanawiali się nad metodologią, podnosząc m.in. konieczność opisywania kontekstu polskiej modernizacji, transnarodowego podejścia do historii i zalety budowania lokalnej tożsamości w oparciu o kulturę sięgającą czasu sprzed 1945 roku, gdy omawiane ziemie należały do Niemiec.

Zastanawiano się czy wielokulturowość Dolnego Śląska – także powojenna, ze względu na osiedlanie się tam społeczności żydowskiej, greckiej, ukraińskiej czy łemkowskiej – znalazła adekwatny wyraz w badaniach nad sztuką. Zwracano również uwagę na konieczność policentrycznego widzenia polskiej kultury, testując nawet w jej ramach koncepcję kolonializmu wewnętrznego. W pierwszym dniu obrad dominowała tematyka architektoniczna. Drugi dzień poświęcony został sztukom wizualnym. Osobny panel dotyczył sztuki z punktu widzenia samych artystów, którzy opowiadali o swoich doświadczeniach i realizacjach artystycznych.

Prof. Anna Markowska

ZAPOWIEDŹ VII KONFERENCJI SZTUKI NOWOCZESNEJ W TORUNIU

FORMIŚCI - BUNT - JUNG IDYSZ. W STULECIE POLSKIEJ AWANGARDY ARTYSTYCZNEJ

**FORMISTS - BUNT - YUNG YIDDISH. IN HUNDRED YEARS OF THE POLISH
AVANT-GARDE ART**

TORUŃ, 7-9. 11. 2017

Polski Instytut Studiów nad Sztuką Świata i Zakład Historii Sztuki Nowoczesnej Wydziału Sztuk Pięknych Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w związku ze stuleciem niepodległości postanowiły poświęcić VII Konferencję Sztuki Nowoczesnej problematyce polskiej awangardy artystycznej lat 1917-1923, w szczególności trzem najważniejszym, lecz bardzo stylistycznie i programowo odmiennym grupom artystycznym.

Konferencja, która będzie miała miejsce w Centrum Sztuki Współczesnej „Znaki Czasu” w Toruniu, powinna objąć szeroki zakres zagadnień składających się na program, twórczość i działalność polityczno-społeczną tych grup. Formiści - najszerza z nich, była stowarzyszeniem skupiającym młodą generację twórców, podzieloną na nurty: ekspresjonistyczno-kubizujący (kubo-ekspresjonistyczny) oraz klasycyzujący (pod wpływem Eli Nadelmana), których program i twórczość ewoluowały w kierunku sztuki narodowej i państwowotwórczej, zmodernizowanej przez awangardę. Bunt – to ściślejsza grupa ekspresjonistycznych artystów, związanych z Berlinem, o radykalnie lewicowym programie politycznym, łączącym się jednak ze wsparciem Józefa Piłsudskiego, która poprzez geometryzację przedstawień po raz pierwszy w Polsce ewoluowała do sztuki abstrakcyjnej. Wreszcie Jung Idysz – grupa twórców, która od ideologii żydowskiego "odrodzenia narodowego" przeszła do lewicowego zaangażowania politycznego, tworząc odmienną, metaforyczną sztukę tzw. ekspresjonizmu żydowskiego, wyrażającą mistyczną – chasydzką wizję świata. Ruch artystyczny, którego szczyt przypadł na około 1920 rok, rozpoczął się w 1905 roku w kręgu krakowskiej grupy "Pięciu", a przede wszystkim w znakomitej twórczości polskich malarzy i rzeźbiarzy w kolonii w Paryżu, którzy reprezentowali szeroki przekrój kierunków i postaw od postimpresjonizmu (Ślewiński, Peske, Muter), przez fowizm (Stückgold, Gwozdecki), klasycyzm, często ewoluujący do Art déco (Nadelman, Zak, Merkel), kubizmu (Marcoussis, Hayden, Lambert Rucki) i Ecole de Paris (Kisling). Ważne jest zbadanie fascynującego niemiecko-rosyjskiego pogranicza kulturowego na ziemiach polskich od Kowna po Katowice, skąd pochodziło wielu wybitnych polskich, niemieckich i żydowskich artystów.

Program konferencji podzielony zostanie na części: krajową (wewnątrzpolską) i międzynarodową,

służącą badaniom porównawczym. Nasuwa się wiele zagadnień historycznych, społeczno-kulturalnych, ideowych, które w momencie wojennego rozpadu starego porządku pojawiły się, tworząc pełną napięcie kulturę nowego państwa. Jaki był stosunek generacji młodej awangardy do poprzedniego pokolenia, skupionego w towarzystwach "Sztuka" czy "Wiener Sezession"? Czy był to generacyjny konflikt młodych ze starymi (jak w Niemczech) czy kontynuacja (Malczewski, Wyspiański, Pautsch)? Jak przedstawiał się stosunek członków grup (i innych artystów) do okropności wojny, po której miało nastąpić wyzwolenie ludzkości, a nastąpiły nowe wojny i rewolucje. Stąd w twórczości "aktywistycznych" grup (jak Bunt) pojawiły się interpretacje Jezusa Chrystusa jako Nowego Człowieka - rewolucjonisty i ikonografia z Nowego Testamentu jako wyraz nadziei na zmianę. A ten sam Jezus - Nowy Człowiek stał się w twórczości żydowskich artystów prorokiem, łączącym Stary i Nowy Testament, wprowadzającym Żydów do nowej, judeo-chrześcijańskiej Europy. Jak należy zdefiniować pojęcie grup artystycznych, z których Bunt był pierwszą założoną po ustaniu działań w Cesarstwie Niemieckim. Od Wiednia po Rygę, od Hamburga do Bukaresztu powstawały grupy artystyczne o różnym programie, konstrukcji i formach działania, często poprzedzone ruchem "niezależnych wystaw" i konfliktem pokoleń. Skąd czerpały one wiadomości o sztuce (z zadziwiającym „kanałem” w jidisz, łączącym Moskwę i Kijów przez Warszawę i Berlin z Paryżem i Nowym Jorkiem)? Jakimi cechami odznaczały się owe grupy? W jakich środowiskach egzystowały, komunikując się (lub nie) przez własnych teoretyków i prasowych krytyków ze społeczeństwem. Jaką rolę spełniały wydawane przez nie pisma? Jak kontaktowały się ze światem, wysyłając członków i własne dzieła na wystawy do Paryża lub Berlina czy przedstawicieli na Kongres Sztuki w Düsseldorfie? Jaka była rola i pozycja kobiet w grupach? Jakie relacje między plastykami, literatami czy krytykami w grupach? Jakie stosunki panowały w grupach wielonarodowych?

Organizatorami konferencji są: dr Małgorzata Geron (autorka monografii Formistów; m.geron@poczta.fm) i prof. Jerzy Malinowski (autor monografii Buntu i Jung Idysz).

Strona internetowa: <http://www.world-art.pl>

Facebook

Oddział Warszawski

<http://www.facebook.com/pages/Polski-Institut-Studi%C3%B3w-nad-Sztuk%C4%85-%C5%9Awiata/504390379582972>

Anna Sembiring - administrator profilu (ankasembiring@gmail.com).

Oddział Krakowski

<https://www.facebook.com/PolskiInstitutStudiowNadSztukaSwiataKrakow?ref=hl>

Aleksandra Görlich - administrator profilu (krakow@world-art.pl)

Składki

Zarząd gorąco prosi i przypomina członkom o **płaceniu składek** za okres od rejestracji Instytutu, to znaczy od lipca 2011 roku (normalna składka - 10 zł; ulgowa dla doktorantów - 5 zł, dla emerytów i rencistów - również ulgowa 5 zł, wprowadzona uchwałą zarządu od października 2012 roku). Składki stanowią podstawowy fundusz, z którego możemy pokrywać koszty utrzymania lokalu Instytutu;

czynsz za wynajem oraz rachunki za energię elektryczną i wodę to łącznie około 1000 zł miesięcznie.

Numer konta Instytutu w Credit Agricole Bank Polska:

24 1940 1076 3101 7420 0000 0000

„Lokal przy ul. Foksal 11 jest wykorzystywany na cele kulturalne przez Polski Instytut Studiów nad Sztuką Świata dzięki pomocy Miasta Stołecznego Warszawy – Dzielnicy Śródmieście.”